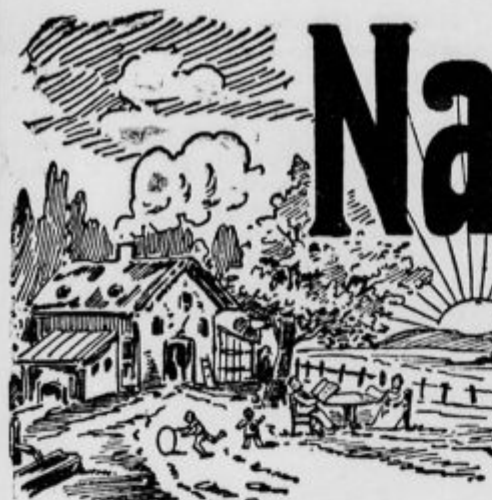

Naš kmečki dom.

„Domoljubova“ priloga za naše
gospodarje, gospodinje in dekleta.

Zemljiška odveza.

Zemljiška odveza je največji uspeh revolucije leta 1848. Kakor hitro je revolucija dosegla zemljiško odvezo, je tudi izgubila vso moč. Kmetje, ki so prej stali v prvih bojnih vrstah — vedeli so, da se bore za svojo staro pravdo — so potem popustili druge revolucionarje in se niso več zmenili zanje.

Po zemljiški odvezi so postali tlačani svobodni državljani. Graščinsko gospodarstvo je prenehalo. Tudi razločka med graščinsko in kmečko zemljo ni bilo več. Vsi lastniki kmečkih posestev, naj so imeli prej bolj ali manj omejeno lastninsko pravico do posestva, so bili sedaj popolni lastniki. Edino oni, ki so imeli kako graščinsko posestvo le za nekaj časa v najemu, so ostali tudi zanaprej samo najemniki. Prejšnje določbe glede razdeljevanja so se sicer ohranile, toda pravice, ki jih je prej imela v tem oziru graščinska gospoda, je dobila sedaj politična oblast. Kmet pa ni dobil samo popolne lasti, ampak tudi popolno odgovornost za svoje posestvo. Sam je moral gledati, kaj bo sejal, če pride uima, slaba letina; tudi za reveže ni bilo treba več skrbeti graščaku. Ravnotako ni bilo več dovoljeno prejšnjim tlačanom pobirati suhljad, grabiti listje ali žeti travo po graščinskih gozdih. Seveda so tudi graščaki izgubili podobne pravice do zemljišča svojih prejšnjih podložnikov, tako nabirati cvetje, pasti po strniščih in loviti divjačino.

Kmetje so bili oproščeni vseh davkov, ki so jih morali plačevati doslej graščakom v denarju, desetini in tlaki. Vsa ta bremena so odpadla pri takih, ki niso imeli posestva, pri katerih so izvirala ta bremena samo iz osebne podložnosti, in ki graščaku zanje ni bilo treba storiti drugega, kakor izvrševati sodno oblast in skrbeti za varstvo, brez odškodnine. Oni tlačani pa, ki so morali delati tlako zato, ker so bili lastniki gotovega tlaki podvrženega posestva, so morali namesto tlake in desetine plačati graščakom primerno odškodnino za to tlako enkrat za vselej. To odškodnino je bilo lahko določiti tako, da so bili zadovoljni kmetje in graščaki. Tlako so delali ljudje leno in z nevoljo; vendar so morali zaradi nje za-

nemarjati lastno gospodarstvo. Ko je bil čas največjega dela na polju, je moral kmet s posli in živino v grad na tlako. Zavaljo desetine tudi niso preveč skrbeli, da bi izboljšali gospodarstvo. »Če boim več pridelal, več bo vzel graščak,« si je mislil vsak. Tako je tlaka in desetina kmetu veliko več škodovala, kakor graščaku odvrnila.

Odškodnina se je določevala na ta-le način: Izračunala se je vrednost vse tlake in desetine, ki jo je kmet dal na leto nemu graščaku, od tega se je odračunila vrednost tega, kar je moral narediti na leto graščak kmetu v povračilo za to. Potem se je odštela tretjina od tega za davke in doklade, ki jih je plačeval graščak namesto kmeta državi in zato, ker je od tega dobival prej graščak tudi plačo zato, da je vršil sodno oblast, sedaj je pa to izgubil. Kar je še ostalo, dvajsetkrat pomnoženo, je bila odškodnina.

Ker bi bilo moralo mnogo posestev propasti, če bi bili morali plačati to odškodnino naenkrat, se je ustanovil takimenovalni fond za zemljiško odvezo, ki je posredoval, da so dobili graščaki odškodnino takoj v takozvanih zemljiško-odveznih obligacijah, kmetje pa so jo lahko izplačevali v obrokih dvajset let. Pri nekaterih vrstah teh bremen je polovico odškodnine prevzela dežela in jo plačala s pomočjo doklad, katere je pobirala pri davkih.

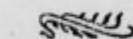
Drugače je bilo s tlako in desetino, ki so jo kmetje plačevali cerkvam, šolam in župnijam. Zakon 4. marca 1849 je sicer določal, da se mora tudi to odškodovati. Toda že ministrski odlok 2. februarja 1850 določa, da naj se odškoduje le, če ena stranka to zahteva in komisije za zemljiško odvezo naj določijo čas, v katerem se to mora zgoditi. Ker se pa te pravice v mnogih krajih ni nobeden poslužil, je več davščin in tlake cerkvam, šolam in župnijam ostalo.

Kako velikega pomena je zemljiška odveza — ali kakor bi se tudi lahko reklo razbremenba zemljišč — nam postane jasno, če pomislimo, da je bilo samo v mali Kranjski deželi naštetih po imenu: nič manj kakor 71 različnih vrst davkov v denarjih, 93 vrst davkov v pridelkih in 17 različnih vrst tlake. Samo v denarju

so plačevali vsi tlačani na Kranjskem na leto 573.956 K, v pridelkih pa 501.266 K.

Kakor navadno vsaka stvar na svetu, tako je imela tudi zemljiška odveza dobre in slabe strani. Veliko graščakov brez tlake ni moglo obdelovati obširnih posestev, mnogi so se naselili po mestih, nekateri so hitro zapravili denar, ki so ga dobili za odškodnino in potem ni bilo ne tlake ne denarja. Pa tudi kmetom ni bila zemljiška odveza vsem v korist. Kmet je takrat dobil v roke nadležno davčno knjižico. Prej je plačeval davke v delu, sedaj jih je moral v denarju, sedaj je moral skrbeti, kje bo denar zaslužil. Marsikak graščak je videl, kako ljudje nimajo dela in je prejšnjim svojim tlačanom, ki so prišli k njemu dela iskat, dal tako majhno plačo, da so ti mnogo manj dobili za svoje delo, kakor pa so morali plačevati samo za odškodnino. Ljudje tudi še niso bili v mnogih slučajih dosti zreli za zemljiško odvezo in niso znali po novem načinu gospodariti. Slaba stran zemljiške odveze je tudi, da se je izvršila čisto po liberalnih načelih in skušala razdreti vsako skupnost.

Toda sedaj so tudi slabe posledice njene že minule. In če se kmetu danes slaba godi, ni temu kriva zemljiška odveza, vzrokov moramo iskati drugod.

Beton.

Dragi gospodar! Danes se bova pa nekoliko od betona pomenila. To je danes na svetu imenitna reč, ki ljudem v mnogih zadevah prav dobro služi. Tudi tebi bo v marsičem prav prišel. Beton rabiš v hiši, v veži, v kleti, v hlevu in svinjaki, pri studencih in kapnicah; še celo poslopja ž njim krijejo. Treba je torej, da se z betonom dobro seznanita in stavim, da bodeta prijatelja ostala.

Za beton se rabijo štiri reči: cement, pesek, gramoz (šuta) in voda, le včasih tudi nekoliko navadnega apna.

1. Cement. Tega dobimo v tovarnah. Kar nas je bolj kmečkih ljudi, poznamo le dve vrsti cementa; prvemu pravimo portland, drugemu roman.

Portland je zelenkasto temne barve. Cena za 100 kg 5—6 K. Delo iz portlanda

začne, ti bo žalostno odgovoril: »Kdo bo vse ljudi skupaj spravil.« Vsak se boji, da bi ga drugi ne oškodoval.

Imamo pa tudi mnogo travnikov v lepi legi. Niso močvirni, včasih še malo presuhi. Pa kakšen razloček med njimi? Videl sem travnike raznih posestnikov v isti legi. Eden je pridelal več kakor še enkrat toliko, kakor drugi; mrva je bila lepa, večinoma detelja, sosedu zraven se pa še skoro kositi ni izplačalo. Kje je vzrok? Eden je pripeljal jeseni nekaj voz gnoja na travnik in ga zalival z gnojnico. Škoda se mu ni zdelo nekaj kron dati za umetna gnojila. Zdaj ima travnik, da ga je veselo gledati. Drugi nima časa, nima gnoja, nima denarja, saj bo samo zrastlo, kar bo Bog dal. Ob košnji skoro ni vredno kositi. Suha rebra njegove živine pa glasno vsakemu povedo, da gospodarju pameti manjka.

V planinskih krajih ni veliko boljše. Že leta in leta pasejo. Še nikdar pa ni nobenemu na misel prišlo, da bi planinam gnojil. Še plevela, ki se je razrastel na krajih, kjer je več gnojnice, ne morejo pridni mašerji in majerke pospraviti. Trave je pa vedno manj in z neko grozo se pritožujejo ljudje, kaj bo, če bo šlo to tako naprej.

Veliko se je že v zadnjem času izboljšalo, vendar lahko trdim, da bi se pri nas lahko še enkrat toliko krme pridelovalo, kakor je sedaj pridelamo. Redili bi več živine boljše, kakor sedaj in bi se ne bilo treba vsako zimo bati, da bi krme ne zmanjkalo. Kako izboljšati travnike, je pa odvisno od načina, kako vpeljemo

umno gnojenje.

Vsak kmet vé, da krompirja ne bo dosti, če mu nisi pognojil. Pogoji za napredek kmetijstva je gotovo dobra poraba gnoja. Naši ljudje menijo, da je zadosti, če je le precej stelje, pa bo rastlo. Toda stelja dá le prst, ki na polju dobro vpliva, toda gnoj ni. Pravi gnoj je le to, kar od živine pride. Zdaj pa poglejte, kako se navadno s tem ravna:

Gnojnica se večinoma povsodi zgubi brez koristi. Nalašč jo nagljuje h kaki vodi, da se lažje odteka. Naši učenjaki pa pravijo, da ima 100 litrov čiste gnojnice v sebi $\frac{1}{2}$ kg dušika in 1,6 kg kalija. Dušik je vreden v umetnih gnojilih 1 kg 2 K 20 v., kali pa 50 v., torej je skupno v 100 litrih gnojnice za 80 v. kalija. Za travnik gotovo ni boljšega gnoja, če se včasih pridene še malo žlindre ali superfosfata. Marsikdo je že tudi sam skusil, koliko pomaga gnojnica rastlinam. Zalivali so ž njo peso ali krompir po dežju ter skoro še enkrat več pridelali. Videti je tudi na travi, kamor gnojnica iz hlevov teče, kako bujno in krepko raste. Švicarji imenujejo zato gnojno jamo svojo zlato jamo. Z gnojnico se dá čilski soliter, ki stane 100 kg 35 K in ima 14% dušika skoro popolno nadomestiti. Zmota je tudi, da koristi gnojnica samo travnikom. Rabiš jo lahko prav uspešno tudi pri vseh poljskih rastlinah. Le poskusi ž njo zalivati krompir, zelje ali tudi žito, ko je vsejano, pa boš videl, koliko zaleže to prezirano gnojilo.

Temeljni nauk dobrega gospodarstva mora torej biti: Ne ena kapljica gnojnice se mi ne sme izgubiti. — Kako je pa v resnici? Komaj boš dobil kakega kmeta, ki res porabi vso gnojnico. Ljudje pravijo, da se poleti posuši, pozimi pa zmrzne; za izpeljevanje je ob lepem vremenu preveč deča, ob dežju se pa ne izplača vode voziti. Kar vse se zgubi, kakor da bi se bil čudež napravil. — Zakaj si pa ne pomagáš? Če ima kmet le nekaj kron, popravi hišo, naredi friado ali pa postavi še eno nadstropje na svoj dom, da bo več prostora. Če streha pušča, bo tudi najbolj zanikrni gospodar hitro popravil, da se strop ali mrva ne pokvari. Dolžni ste torej vsi zavedni gospodarji varovati svoje koristi s tlakovanjem hleva in napravo gnojne jame. Kako se to naredi, se vam bo prihodnjič natančno povedalo.

Ravnanje z gnojem tudi ni vselej pravilno. Kar zmečejo ga na dvorišče. Bolj skrbni gospodarji ga precej shodijo, da ne izpuhti, potresejo na gnoj prsti ali žaganje, malomarni ga pa kar zmečejo tja in se ne zmenijo zanj, dokler ni čas ga na njivo izpeljati. Najboljše snovi izpuhté ali jih voda izpere. Prav dobro bi bilo, da bi se okoli gnoja napravil mali zidec, visok 60—80 cm, da bi se izpranje gnoja vsled dežja še bolj zabranilo. V naprednih deželah imajo navadno nad gnojiščem streho, da je tako gnoj pred solncem in dežjem zavarovan. Res je to malo neprilичno, toda trud in delo se obilo izplačata.

Pri nas priporočajo hlevski gnoj porabiti za polje, travnikom pa gnojiti z umetnimi gnojili in gnojnico. Jaz bi pa vsled lastne izkušnje vsakemu priporočal jeseni vsaj nekaj voz hlevskega gnoja izpeljati na travnik in tam precej raztrositi. Štiri voze gnoja sem dal izpeljati na travnik in prihodnje leto je zrastlo kljub slabi letini do 15 centov več mrve, ki je bila vredna do 60 kron. Na Heskem in Bavarskem v Nemčiji pognojijo travnikom s hlevskim gnojem, da je po travnikih vse črno, skoro za nekaj prstov debela plast samega gnoja. Uspehi so pa tudi očitni. V zadnjih 20 letih se je pomnožilo v Nemčiji število goveje živine za 3 milijone živali. Pred dvajsetimi leti so imeli 16 milijonov goved, zdaj 19 mil. Pri tem je treba še pomisliti, da je živina splošno veliko lepša in večja, kakor je bila poprej. Krave so navadno vredne 500 do 600 kron, dobijo se tudi v vrednosti 900 do 1200 kron. Okoli 4 milijarde je le goveja živina več vredna. Prešičev imajo zdaj devet milijonov, koz pa en milijon več, kakor poprej.

Pri tem je še opomniti, da se travniki niso povečali, ampak zmanjšali, ker se je obseg njiv zelo povečal. Popred so rabili 68 odstotkov vsega sveta za kmetijstvo, zdaj le 64 odstotkov. To je naredila obrt, ki rabi vedno več sveta za tovarne in premogo- ter rudokope. Žita pridelujejo za tretjino več, kakor pred 20 leti.

To so vspehi umnega gospodarstva in pametnega gnojenja. Na Nemškem pa porabijo tudi največ umetnih gnojil na svetu. Le za čilski soliter dajo na leto 90 milj. mark. Druga umetna gnojila izdelujejo doma. Stanejo gotovo trikrat toliko.

Ali naj torej tudi pri nas poskusimo z umetnimi gnojili? Sedajna znanost uči, da se s hlevskim gnojem ne da doseči največja množina pridelkov, katere more zemlja donášati. Poskusiti je torej treba povsod. Glavno vprašanje je seveda, če bo polje toliko več donášalo, da se izplača trud in umetna gnojila? To vprašanje moramo z mirno vestjo potrditi po dosežanih izkušnjah. Le poglej na travnike, ki so se posuli s kajnitom in žlindro ali tudi kalijevo soljo in žlindro, kako se pozna! Kmetje sami pravijo, da pridelajo še enkrat več. Že drugo leto je gnojilo popolnoma izplačano in imaš še lep dobiček za trud.

Moraš pa tudi pri tem pamet rabiti. Če je svet močviren, ti gnojilo ne bo koristilo mnogo. Če ga raztrešeš po kraju, kjer ti ga voda odnese, tudi ne boš imel dosti užitka. Gnojite, le gnojite travnikom!

Naj se ti ne zdi škoda za par kronic, saj ti bo zemlja obilo poplačala. — Ljudje pa marsikje pravijo, da z umetnimi gnojili ni nič. »Prva leta že lepo raste, detelja požene, potem je pa še slabše. Boljša trava se čisto zamori. Sam sem skusil, toda slabo sem naletel.«

Kupil je malo gnojila za velik travnik, da je zemlji komaj malo poduhati dal. Zdaj pa hoče, naj bi to večno trpelo. Če si krompirju slabo pognojil, ga je bilo malo, njiva je pa čez dve leti gotovo nerabna ali pa še precej po krompirju, če nisi na novo pognojil. — Če se torej umetno gnojilo porabi, ga moraš na novo zemlji pridati. Če je travnik že prav slab, se mora pognojiti z osem stoti žlindre in deset stoti kajnita ali dvainpol stota kalijeve soli. Če je pa že zagnojen, pa zadostuje na leto tri stote žlindre in en in pol stota kalijeve soli.

Enkrat bi morali seveda nekaj več založiti v gnojila in napravo gnojne jame ter popravo hlevov. Toda večja množina pridelkov bo omogočila tudi večje število živine. Kjer je pa živina lepa, je gospodar trden.

A. Oblak.

Razgled po Avstrijskem.

III. Nižja Avstrija.

Naši ljudje so bili vlani na Dunaju, da so proslavili šestdesetletnico ljubljene vladarja. Ker je Dunaj glavno mesto Avstrije, nas zanima tudi tamošnja dežela in njeni ljudje v gospodarskem oziru.

Nižja Avstrija je skoro še enkrat večja kakor Kranjska. Meri 198.32 Mm² in ima po zadnjem štetju 3.100.493 ljudi. Med ljudmi je bilo naštetih 132.000 Čehov in do 160.000 Judov, ostali so Nemci. Posebnih zemeljskih lepote dežela nima. Vrste se grički in ravnina, kakor na Dolenjskem. Zemlje je 43 % njiv, 11,6 % travnikov, 1,9 % vinogradov, 3,2 % pašnikov, 34,3 % gozdov. Živine imajo v primeri z obsegom jako veliko. Če pomislite, da ni rodovitnega sveta še enkrat toliko kakor na Kranjskem, se vam bo čudno zdelo, da imajo 141.000 konjev, torej šestkrat toliko

kakor na Kranjskem. 606.938 goved, mi 253.000, prešičev 530.231, mi le 107.836, čeprav mislimo, da je prešičereja precej razvita, 80.379 koz, 2 milijona glav perutnine in 61.490 ovac. Izmed žita sejejo največ rži, katere pridelajo skoro toliko kakor pšenice, ječmena in ovsa skupaj. Pridetek rži cenijo na 31.122 vagonov, pšenice na 11.394 vagonov, ječmena na 11.577 vagonov, ovsa na 14.217 vagonov, koruze na 15.507 vagonov. Prav veliko imajo tudi vina, katerega pridelajo 1.097.784 hl, torej eno četrtino vsega vinskega prideka v Avstriji. Vino je prav dobro. To se posebej kaže v dunajski mestni kleti, kjer imajo prostora za deset navadnih gostin; pogosto se vidi tam, kaj napravi alkohol še na pametnih ljudeh. — Kljub tako ugodnim nspohom se peča le malo več kot tretjina ljudi s kmetijstvom. Vse drugo je v tovarnah in v trgovini. Le v tovarnah za sukno, kotenino, galanterijsko blago je 151.257 delavcev. Zdaj se ne bo nobenemu čudno zdelo, odkod toliko sukna in drugih lepih reči, ki se kažejo v naših prodajalnah. Zidarjev je 86.323. Na Dunaju vedno podirajo in zidajo. Pokazali ti bodo najlepšo palačo, da boš kar strmel nad njeno velikostjo in lepoto. Hočejo vendar kaj lepšega napraviti, in vse poderejo. Svet se plačuje v notranjem mestu 1 kvadratni meter po 2—3000 K, torej klaftra do 11.000 kron. Marsikdo bo rekel: »Farba«, vendar je gola resnica. Ko prideš gori, boš pa sam videl. Kovinskih delavcev je 63.900, pekrov, slaščičarjev in mesarjev 53.136. Piva izdelajo 3.636.937 hl. Le na Dunaju ga spijo vsako leto 2.566.959 hl. Na vsakega Dunajčana poprek, torej tudi na ženske in otroke, pride okoli 140 litrov piva na leto. Imajo že precejšno željo, kar seveda ni hvalevredno. Dunajčani imajo prav izvrstno pitno vodo, skoro 4 ure daleč napeljana, toda za pijačo je ne marajo dosti. Saj spijejo vrh piva, za katero se da na leto blizu 100 milijonov kron, še 666.338 hl vina, ki je vredno do 25 milijonov kron; da so tam tudi žganjarje, je očitno v vsakem kraju. V deželi pridelajo tovarne 122.000 hl alkohola iz krompirja in žita. Velika množina se ga popije doma. Saj tožijo tamošnji domoljubi, da se uživanje pravega šnopsa vedno bolj razširja, opušča pa pivo, kar je po njihovem jako slabo znamenje. Na Nižje Avstrijskem pride razen Galicije največ žganja na eno osebo. Kam bodo prišli na ta način ubogi ljudje? Ne bo jim pomagala ugodna lega blizu Dunaja, ne rodovitnost zemlje, ne organizacija. Pijanost mora vse uničiti, če se ji ne ustavi razširjenje. — Veliko se izdelata tudi sladkorja, raznih strojev (52.641 del.), lesnih tovarn in mizarjev (78.323 del.), tkanin (57.726 del.), papirja (12.320 del.) in dr.

Zadružno delo je v deželi zelo razvito. Vseh zadrug je 810, med temi 535 rafajznovk. Nekaj posebnega ima o gori v skladiščnih zadrugah, kakoršna je slovenska v Sinčevsi na Koroškem. Ljudje ne morejo in nočejo precej po mlačvi žita prodati. Pripeljejo ga v zadrugo, kjer dobijo liste za žito in za te tudi denar na posodo, če so v zadregi. Zadruga žito prečisti, sortira in razproda. Obnesle so se

prav dobro. Prvo je ustanovil župnik Bauchinger v Pöchlavnu. Zdaj jih je 21. — Pri vsem zadružnem gibanju delajo v prvi vrsti duhovniki. Ljudstvo jim zaupa, ker ve, da ne išče svojega dobička, temveč le sreče ljudstva. Tudi pri zadružni centrali, ki je imela leta 1907. 153.000.000 K prometa, imata vodstvo dva župnika, poslanec Bauchinger in Trimmel. Mlekarsivo je zelo razvito, gotovo najbolj v celi Avstriji. Mlekarskih zadrug imajo 374, katere proizvajajo 99.623.282 l mleka. Ta množina je previsoko računjena, ker nad 100 zadrug daje mleko v n.žjeavstrijsko mlekarino na Dunaju, ki izkazuje zopet 18.934.561 l mleka. To mleko je torej dvakrat štetu. Število zadrug je v posameznih sodnih okrajih res veliko. Tako jih ima sodni okraj: Haugsdorf 18, Kirchberg in Wagram 23, Kornenburg 27, Laa n. T. 27, Matzen 28, Oberholabrunn 68, Stockerau 50. To se ne more drugače razlagati, kakor da ima vsaka vas svojo mlekarino. Napravijo si čisto priprosto. Hišice sčezajo za 2000 do 5000 kron, nekatere tudi dražje, postavijo notri stroje za mleko hladiti, separatorja in nekaj drugih naprav, pa je mlekarina gotova. Večinoma imajo okoli 100.000 l mleka na leto. Le St. Valentin ga ima nad tri milijone. Kmetiske mlekarne imajo svojo centralo na Dunaju v Nižjaviavstrijski, ki jim preskrbuje prodajo na Dunaju, kjer ima krasno poslopje, ki je stalo 752.339 K, sami stroji pa 229.695 K. Toda mleka ne more svojim članicam plačevati dražje, kakor 175 en liter na Dunaj postavljeno, kar se bo našim mlekaricam, ki pošiljajo mleko v Primorje, malo nizko zdelo. Pozabiti ne smemo, da je Dunaj od vseh strani obdan od najbolj rodovitnega sveta. Iz Češkega in Moravskega se v par urah pripelje mleko na Dunaj. In to pritiska cene.

Sam Dunaj porabi na dan 782.000 l mleka, torej bi Dunajčani mleko vseh naših mlekarin popili v 17 dneh. Od te množine pride na Dunaj iz Nižje Avstrije na dan 533.300 l. Gorenja Avstrija ga daje 400 l, Štajersko 1300 l, Češko 7200 l, Moravska 144.000 l, Šleška 1800 l, Ogrska 94.000 l. Ljubeznjivi Mažari nam tudi ta delajo konkurenco. Še hušje je pa z maslom, s katerim preplavljajo Ogrji avstrijske trge. Oni so vzrok, da se kupčija z maslom včasih tako ustavi. Ko bi se Avstrija ločila od Ogrske, bi v tem oziru gotovo ne bilo slabo za kmeta.

Najlepša mlekarina na svetu je pa dunajska. Leta 1907 je imela 90 članov, ki so dali 21.188.909 litrov mleka v mlekarino. Na enega uda pride povprečno na leto 235.447 litrov. Manj kakor 100 litrov ga ne sme nobeden dajati. Vseh deležev imajo 503. En delež znaša 2000 K. Po bilanci ima poslopje vrednost dva milijona kron, inventar pa 252.000 kron. Sem dajejo mleko le najvišji gospodje, grofi in knezi, ki imajo od 50 do 500 krav. Vsaki mesec mora dati vsak ud krave po živinozdravniku pregledati, če so popolnoma zdrave. Dunajčani so veseli ljudje, zato se pa smrti boje. V zadnjem času so zdravniki iznašli, da je mnogo ljudi dobilo jetiko vsled slabega mleka. Krave so bile jetične, bacili

so prišli v mleko in po mleku v ljudi, ki so ga živali. Da bi bili popolno varni, se morajo krave preiskati. Če je Dunajčan brez skrbi, rad dobro plača. Dunajska mlekarina prodaja mleko en liter po 26 h v steklenicah. Plačuje ga pa udom na Dunaj postavljeno po 185 h en liter. Če se pomisli, da nima gotovo nobena naša mlekarina tako snažnega mleka in tako dobrih krav, kakor dunajska, se nam bo ta cena gotovo nizka zdelala. Vsaki dan se porabi do 2000 K za delavce, upravne stroške in plače. Vlani so imeli 25 milijonov litrov mleka. To je pa le mala množina proti vsej porabi Dunaja, ki potrebuje skupno 287 milijonov mleka na leto. Več kakor polovico te množine prodajo trgovci (Milchhändler). To morajo biti precej premeteni ljudje. Ko so pred 2 leti zaradi štrajka železničarjev nastale težave s dobavi mleka, so ga Dunajčanom litro podražili za 3 h pri litru, ne da bi kmeta dali en vinar od tega zaslužka. Ko so po vlani kmetije zahtevali povišanje mlečnih cen, ker s temi cenami ne morejo več izhajati, so bili ti trgovci naenkrat polni usmiljenja do ubogih in izmozganih delavcev in meščanov, katere hočejo hudo kmeti odirati. Vsi so se združili in sklenili, da mleko ne sme prav nič dražje postati. — Šnops naj bo le drag, pivo tudi, vino tudi, le mleko, ki je najboljša hrana, ne sme imeti cene, da bi kmet mogel živeti. Sicer so cene na Dunaju res nizke. Socialnodemokratski vodja je na dotičnem shodu izjavil, da ima njih konsumno društvo napravljen sklep za dnevnih 30.000 l po 15 h en liter mleka na Dunaj postavljeno. Za tako ceno ga ne more nobena kranjska mlekarina dati.

Zasebniki dajejo skupno v deželi 32 milijonov litrov mleka.

Kakor je razvidno iz tega, se vrti vsa trgovina dežele v prvi vrsti okoli Dunaja. Saj to ni čudno! Stiri ure daleč največje in najlenše hiše na vse strani. Da bole vsaj malo vedeti, kaj je Dunaj, naj vam še povem, koliko se tam v enem letu poje. Leta 1906 so povžili na Dunaju 232.795 goved, večinoma mastnih volov, 304.158 telet, 614.804 prešičev, 54.716 ovac in koz, 5.430.308 glav perutnine, 16.288.000 kg se posebej mesa, 2.619.000 kg rib. Konjev se tudi povžije na tisoče, pa ne vem natančno. O tem še Dunajčani ne govorijo radi. Navadno jih prodajo 200 do 300 na teden. Tisti, ki meso uživajo, pravijo, da je bila prav izvrstna. Naša živina se gotovo nobenkrat ne bo na Dunaj prodajala v veliki množini. Za nas je odprt trg Primorje, za živino tudi Nemčija. A. Oblak.

Na deželi.

»Dober dan vam Bog daj, oče Malinič!«

»Bog daj, Bog daj!« odgovori stari mlinar, odseka trs, pa se zravna kvišku. Ko vidi, da je žena občinskega tajnika, prime za klobuk pa še enkrat odzdravi: »A vi ste, gospa; dober dan!«

»Ste vedno pridni, vi oče.«

»E, kajpada, treba.«

»Prišla sem vas nečesa prositi in upam, da mi ne odrečete,« dé smehljaše gospa.

»Kaj pa tacega, kaj?«

»Ta-le kosce zemlje tukaj mi dajte v najem, da si napravim vrtič za zelenjavo. Sicer je res zelo majhen kos to, a blizu je doma in struga je poleg.«

Mož malo začudeno pogleda prosilko:

»Pa kdo vam bo vrt obdelaval?«

»Ej, sama!«

»Ha, ha, ha,« se zasmije mož in neverjetno zmaže z glavo, »vi bote obdelovali zemljo, kajpak! Kdo bo pa potem pomagal v občinski pisarni?«

»Nič se ne bojte, tudi za to bō dovolj časa. Torej, ali se pogodiva?«

»Hm, zakaj ne, ako resnično želite. Samo na to vas opozorim, da ako vrta ne zagradite, vam bodo gospodinjinke kokoši vse uničile. Kokoš gre za zelenjavo kakor dihur za jajcem.«

»Na to pa nisem mislila . . . No, pa kaj bi stala ograja iz kanel?«*)

»E, ne bi stala baš toliko. — Pa kje boste dobili gnoj?«

»Veste kaj, oče, kar zmeniva se za vse skupaj; vi mi napravite ograjo, daste potrebni gnoj in mi napravite gredice proti primernemu plačilu. Za tisto se ne bova prepirala, saj se že toliko poznavam, kaj ne?«

»Naj pa bo no, ker ste vi.«

»Hvala, oče. Samo jaz bi rada, da mi vrtič čim prej uredite; če mogoče še ta teden?«

»Saj še ni sile. Sedaj je februar, če sejete marca, bo dovolj zgodaj.«

»A ne, jaz hočem imeti prav zgodaj zelenjavo.«

»Pa vam nič ne koristi, če še tako zgodaj sejete. Mraz ne pusti rasti nam kvišku in bote prej rezali solato, ki jo sejete v marcu, ko ono, ki jo sejete februarja.«

»Oho, zakaj pa je mati županja že sejala, ki ima vedno prvo zelenjavo?«

»Pri njej je pa druga stvar; njen vrt je proti solncu in v zatišju; ta kos tu pa je zaprt proti jugu in odprt proti severu.«

Mož je imel prav; toda gospa se ni dala ostrašiti, češ: tako leno in skrbno bom gojila vrt, da bo moralo rasti. Zato pravi:

»Imate prav, oče. Vendar pa vas prosim, da mi vrt le uredite takoj — prosim!«

»E no, če hočete! Meni je vse eno. — Kaj pa mislite sejati?«

»Vse vrste zelenjade: solato, radič, kumare, peteršil, zeleno, korenje, redkovic, karfijol . . .«

»Ha, ha, ha! Potem pa bi morali imeti ravno desetkrat toliko zemlje, kakor je to tukaj. — No, pa saj vem, da vam je samo za zabavo; na deželi je pač dolgčas za mestne ljudi.«

»V tem je mnogo resnice. Vendar pa mislim pri tem tudi na svojo korist; kajti

*) Trs, ki raste v južnih krajih.

glejte: mesto je daleč, tu v vasi pa nihče nima zelenjave naprodaj. Kako solato se časih še dobi, drugega pa ne. Sedaj si hočem sama pomagati.«

»No, poskusite! S sinom vam urediva vrtič še jutri.«

»Dobro in z Bogom tedaj.«

»Z Bogom.«

Vesela hiti gospa domu in v duhu že vidi, kako bujno vse raste v njenem vrtu. Pri gospoj županji si izprosi različno semenje in komaj čaka, da ga poseje in vidi potem vzkliti iz zemlje fine, nežne rastlinice . . . Kako bo gojila te klice, ki jim je ona naklonila življenje, kako jih branila suše, plevela in drugih sovražnikov, ki bi se pokazali! Sedaj se ji življenje na deželi ne bo zdelo več tako tožno in zapuščeno, sedaj bo imela komu posvetiti svojo nežno skrb in ljubezen, ne da bi se ji bilo treba bati, da bi bila napačno razumljena ali pa neblago izkoriščana.

»Zemlja, ljuba zemlja,« tako je govorila sama pri sebi, »sedaj mi bodeš ti prijateljica. V tebe hočem pokopati svoje bridkosti, iz tebe hočem črpati moč in ljubezen za vse dobro in lepo. Koliko lepše bo sedaj moje življenje!«

Pa ni šlo vse tako gladko, kakor je mislila. Vrt je bil pač premajhen in na neprimernem prostoru; pa še druge pogrške ji je odkrila izkušnja. Kljub vsej skrbi in negi ni hotelo rasti, vse je bilo zanikrno in zaostalo. Vendar pa je vrtič prijazno izgledal, ker ni bilo v njem plevela in so bile stezice očiščene. Gospa tudi ni izgubila poguma in veselja, marveč je njeno zanimanje za vrtnarstvo vedno bolj raslo. Spoznala je, da silno malo ve o tem in da tudi vaščani niso ravno posebno podkovani. Brez dolgega pomisleka si preskrbi primernih knjig in časopisov in šele sedaj ji postane očito, kaj njenemu vrtu manjka. Pred vsem je bila zemlja še divja, nezagnojena in pa veliko premalo globoko skopana. Dalje pa so rasli tik zraven visoki topoli, ki niso le jemali vrtiču solčne svetlobe, marveč so njihove korenine bile razprežene pod gredicami in so otimala zelenjadi vlago in gnoj. Kamor je zasadila lopato, povsodi je odkrila te korenine in njih niti. Za tisto leto ni bilo več pomoči in je bil trud in denar izgubljen.

»He, he, gospa,« se ji je rogala gospodinja, stoječ ob ograji vrtiča, »slabo se vam sponaša. Toliko vas je stalo, pa nimate kaj pobirati. Saj sem vam rekla, da se nikari s tem ne ubijajte, bi že pri nas dobili zelenjado za juho.«

Gospa se je nasmehnila: »Da, kar je res je res — moj vrt me je za letos pustil na cedilu. Toda bote videli prihodnje leto!«

»Bo ravno tisto.«

»Ne bo, to vam povem. Drugo leto bote vi k meni hodili po zelenjavo; saj nimate razven malo radiča, nekaj zanikrne solate in par mršavih korenin peteršilja ničesar.«

Gospodinja je bila vsled zadnje opazke malo užaljena, pa je zbadljivo odgovorila: »Na tej krpi zemlje vam ne zraste niti za vaše potrebe, pa če bi še tako lepo uspelo.«

»Oho, bomo videli! Sicer pa — dajte mi vi kos svojega vrta v najem?«

»Kako pa, ko je, še za nas premajhen!«

»No, vidite. Pa saj sem že drugodi govorila za kos njive.«

Pol zaničljivo, pol zavidno skomizgane kmetica z rameni:

»Če mislite, da vam bo neslo — —«

»Bo, bo.«

Kmetica je odšla, gospa pa je dalje pulila plevel in pobirala kamenje, pri tem pa razmišljala, kako hoče ukreniti, da bo prihodnje leto boljše izpadel njen vrtnarski poizkus. Sklenila in storila je tako:

Jeseni je vrt dobro pognojila s Tomažovo žlindro in kalijevo soljo in ga pustila prav globoko prekopati. Pri tem so izsekali vse korenine topolov, stari mlinar pa je obljubil, da bo spomladi drevesa olupil in kasneje izkopal. Pravo življenje pa se je začelo na vrtu spomladi, ko se je zmrazil zemlja otalila in lepo razpadla, da je bila prhka kakor pepel. Gospa je dala vrtu še druge krepke hrane v obliki dobrega hlevskega gnoja in potem je napravila lepe ravne gredice; po sredi vrta pa je bila izpeljana širša steza. Preje že si je preskrbela razno semenje, a ne kar tako od kogar koli. Brala je bila namreč, kolikega pomena je za dober uspeh zanesljivo kaljivo, izbrano semenje najboljših vrst in je tudi takoj pojnila resnico tega. Od zanikrne rastline more priti le zanikrno seme, kakor od mršave, slabe krave le ničvredno tele. Zato je naročila semena pri veliki tvrdki, in sicer za tako drag denar, da si gospodinji tega ni upala niti povedati, ker je vedela, da bi se ta iz nje porčevala in se ji posmehovala.

Lepega, tihega marčnega dne, ko so bile gredice lepo izravnane in pripravljene, je gospa posejala svoj vrtič. Pri sreči je bilo mehko in kar sama od sebe ji je prišla iz srca molitev, da bi ljubi Bog blagoslovil zemljo in seme, poslal solčne toplote in hladečega dežja, da bi življenje zaklilo v materi zemlji in se razvilo v bogat sad — Njemu v čast in hvalo, nji in bližnjemu v korist.

Ko je semenje skrbno zagrebla in zgladila gredice, je še dolgo časa z ljubeznijo motrila vrtič in šepetala: »Ko bi le ljubi Bog dal, da bi vse lepo uspelo!«

Solnce je toplo sijalo, iz zemlje se je dvigal prijeten vonj in v strugi je veselo šumljala voda. Kosi so se oglašali vsepovsod in senice so se poredno prepirale in nagajivo klicale. Po travniku so že čvrčale žuželke in dišalo je po vijolicah. — »Kako lep je božji svet, kako dober je Bog!« tako je vzdihnila gospa in se še enkrat ozrla po vrtiču, vodi in travniku, kakor bi vse hotela objeti s svojo dušo; potem pa je skrbno zaprla vrtič in se podala na delo v občinsko pisarno.

Ko se ni bilo več bati mraza, je tudi njivo pustila globoko skopati in dobro pognojiti. Tu je bila zemlja dobra in globoka in že ugojena. Sem je sadila natiški fižol, kumare in paradajž. Tudi ta semena je naročila od drugod za prav visoko ceno, in sicer čisto druge vrste, nego so bile od starega v navadi v onem kraju. Gospodar

njive, ki ji je pomagal delati, je bil dokaj pameten mož in se je rad pogovarjal z njo o vrtnarstvu in kmečkem gospodarstvu sploh. Kmalu je spoznal, da se da tudi iz knjig marsikaj naučiti in je skleril, oprijeli se naprednih nazorov o vrtnarstvu, ki mu jih je razložila gospa. Prosil jo je v naprej, da za prihodnje leto tudi zanj naroči različnih semenj. Še bolj pa se je mož vnel, ko je videl uspehe tajnikove gospe. Sicer je bilo tisto leto sušno, a med tem, ko so drugodi poberali natiški fižol le enkrat ali dvakrat, je imela ona to okusno stročnico do pozne jeseni. Kumar je bilo toliko, da jih ni imela le v obilici za svojo vsakdanjo rabo in vlaganje v kis, marveč je dobila še lepe novce zanje, ker so jih vaščanje radi kupovali. Enako je bilo s paradižnicami.

Sedaj so se kmetje spogledavali in kimali: »Te, te, kdo bi si mislil! Pa pravijo, da je domače seme najboljšo. Dajte, pustite toliko za seme, da ga bomo tudi mi kaj dobili.«

Gospa je to seveda drage volje obljubila in tudi storila; saj ji je bilo veliko na tem, da bi se ljudje oprijeli zelenjadarstva, ki nosi lepe dohodke, pa tudi kot hrana veliko koristi.

Kaj pa vrtič? Ej, tudi s tem se je gospa postavila, da je bilo kaj. Ko je že vse bujno kili iz zemlje in je bila prva solata, redkvice in špinaca že za pobirati, prišla je nekega dne k vrtu zopet gospodinja in prijazno pozdravila:

»Dobro srečo Bog daj, gospa!«

»Bog daj, mati!«

»Kaj pravite, gospa, moj peteršil in korenje pa še vedno nista izišla, čeprav smo takrat sejali, ko vi, a pri vas je vse že tako zraslo!«

»Kje pa ste dobili seme in koliko ste dali zanj?«

»Od neke stare potovke sem ga vzela — vsakega za dva krajcarja.«

»Potem se pa le nič ne čudite, da še ni pognalo in ga tudi ne čakajte! Bogve kako staro je bilo seme in kako pridelano. Mene je pa seme stalo lepe novce, a vendar bom že letos imela dobiček, vi pa škodo. Sicer pa lahko oboje še enkrat sejete in jaz vam drage volje naročim semenje — na vaše stroške seveda.«

»A ne, bomo pa radič sejali. Tisto malo peteršilja, kar ga rabimo za juho, se ho že dobilo — «

»Pa korenje,*) zelena in por?«

»Kaj za tisto! Nismo doslej nikoli devali v juho družega, ko par peres peteršilja, pa še poslej ne bomo.«

Gospa je skomizgnila z rameni: »Potem vam, žal, ne vem pomagati.«

Ko pa je pritisnila suša, je gospodinja tudi slaba, zanikrna solata vsa naenkrat ušla v cvet in sedaj se ji je lepa glavna solata v malem vrtičku izvrstno prilegla, če ji je gospa dovolila, si jo narezati. Žal, da pri tem ni jemala ozira na zahtevo gospe, da prav lepih solat ne sme rezati, ker jih hoče pustiti za seme. S tem se je

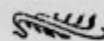
gospe jako zamerila, kar je razumljivo. Ko je potem nekoč videla lepe rdeče korenčke, ki jih je gospa strgala za v juho, in so tako okusno in sočno izgledali, si je vseeno vzela pogum in poprosila za enega »za poskušnjo«, ker da ravno tudi juho kuha. Seveda je dobila kar več korenčkov, zraven pa še peteršilja, zelene in pora. No — in odslej ji kar ni več dišala juha brez teh pridevkov... Gospa je navsezadnje že dokaj temno gledala po svojih gredicah, a kaj je hotela! »Naj bo, bodo vsaj spoznali vrednost zelenjadarstva,« tako se je tolažila.

Vesela in zadovoljstva, ki ga je gospa imela s svojim vrtnarjenjem, bi ne bila hotela zamenjati z nobeno mestno zabavo ali veselico. Hej, kako krasno je bilo zjutraj zarana vstati, pa na vrt s škropilnico! Kako je lesketala rosa v mladem jutranjem solncu, kakor bi se ravno prebudile iz sna trava in cvetke, pa bi mežikale s svetlimi očmi! Voda v strugi je tiho šepetaje nekaj pravila vrbam, kar je moralo biti silno zanimivo, kajti nizko so se sklanjale nad njo in jo zadržavale s svojimi vejami. A ona se ni dala ustaviti in je le hitela venomer... Kakor majhen otrok se je veselila gospa in hitela zajemati vodo in prilivali svojim dragim rastlinam. Tu se je čez noč lepo razvila solata, tam pa se je pokazal škodljivec črv, ki je izpodjedel kar dve tri rastline. V onemle kotu pa je naenkrat ošabno dvignil glavo plevel in se vzdignil iznad peteršilja. Ej, pa ne boš dolgo, ne boš! Skoro te doseže roka pravice, ti nepridiprav! In res — ko je solnce vzišlo višje in pogledalo naravnost v vrt, tedaj je ležal plevel sredi stezice kakor riba na suhem in solnce je vedelo, kaj ima storiti... Ko je potem prišla usmiljena večerna rosa, ki ne dela razlike med dobrim in zlim, ni mogla več vzbuditi plevela k življenju, toliko bolj pa se je košatil peteršilj.

Z zadovoljstvom je gledala gospa po svojem zalem vrtu, ki ga je ravnokar poškopila za lahko noč... Sedela je na nizkem zidu in se vdajala mislim, kako bi v bodoče mogla razširiti svoje vrtnarstvo in spodbuditi tudi vaške žene in dekleta k temu lepemu in koristnemu delu. Vmes pa ji je na srčna vrata vedno živeje trkala želja po lastnem kmečkem domu. Ej, kako sladko mora šele biti delo na svojem lastnem domu! A ljudje, se zdi, tega niti ne vedo ceniti. Neradi in z nevoljo obdelujejo zemljo, zanemarjajo živino in svoja poslopja. A če bi ona kdaj imela lastno posest, kjer bi s poštenim delom mogla služiti vsakdanji kruh — pa čeprav bi bil črn! — in bi ji nihče ne gledal v skledo in štel grižljejeve, nihče bi za njenim hrbtom ne spletakaril in hujskal, nikomur bi se ne bilo treba uklanjati, razven Bogu samemu — o kako bi ona vedela ceniti tako svobodno, neodvisno življenje! Kmečki ljudje pa zavidno gledajo mestnega človeka in ne vedo, kako bridko je njegovo življenje. Vedno mora uklanjati tilnik pred višjimi, a doma pravzaprav nima. Ali je to dom, če biva v tuji hiši, kjer ne sme glasno stopiti ali spregovoriti, ne da bi mu stal gospodar ali dhišnik grozeče za petami,

češ, da ga vrže na cesto. Nad njim, pod njim in poleg njega stanujejo drugi ljudje, ki vlečejo na uho vsako trdo besedo, ki jo spregovori in preže na to, da bi zvedeli, ali je revež in mu manjka tega in onega, in ali nima te ali druge nesreče v družini. Potem pa stikajo glave in delajo opazke, da bi človek najraje ušel, pa bilo kamorkoli. Kmet pa je sam vladar v svoji hiši in naj je tudi le slamnata bajta! On res lahko reče: Grem domu! A mi drugi?...

Solnce je med tem zašlo in mrak je legel na zemljo... Voda žubori in hiti dalje. Iz oddaljene vasi na griču je čuti glasove ljudi in živine, tu v dolinici ob reki pa je tiho in spokojno... Tedaj pa se oglasijo slavčki drug za drugim, vmes pa zapoje zvon »Zdrava Marija!«... Gospa sklone roke k iskreni molitvi, iz katere drhti želja po kmečkem domu.

Iveri.

Čas je denar; pa kdor ima veliko časa, potrebuje tudi veliko denarja.

Zadovoljnost je prva postaja na poti sreče.

Najbolj srečen je tisti človek, ki nobene sreče ne potrebuje.

Nekdaj so imeli vladarji »dvorne norce«, da so jim ti povedali resnico v spasi; danes imajo »dvorne svētnike«, ki jim je pa sploh ne smejo povedati.

Dobro jo pogodi.

Kdor pravi čas govori.

Še bolje pa stori.

Kdor pravi čas molči.

»V vino je resnica,« pravi pregovor. Pa če bi to res bilo, bil bi že marsikdo opustil pijačevanje.

Sirolin

„Roche“

predpisujejo zdravniki
vsak dan pri

boleznih na pljučih
kašlju, katarih,
oslovskem kašlju, influenci.

Dobiva se na zdravniški
predpis v lekarnah po H. 4. steklenici.

Zahtevajte izrečno Sirolin „Roche“
in odklanjajte ponarejanja in nadomestila.

*) Ponekod v Priručju ne sejejo korenja niti za živali.

„Še vedno najboljše in najcenejše so naše“

slamorenice

katerih imava nad 100 v zalogi in si vsakdo najlažje izbere.

Tudi vse druge stroje za kmetijstvo in mlekarstvo imava v zalogi po najnižjih cenah.

Kdor si torej misli slamorenico kupiti, naj ne zamudi priložnosti in naj zahteva najin ilustrovani cenik, katerega dobi vsakdo 2737 zastonj in poštne prosto. 26-4

Karl Kavšeka nasledniki

Schneider & Verovšek

Ljubljana, Dunajska cesta šte. 16.

2961 — Ustanovljeno 1932. — 52-4

Priznana najboljše oljnate barve

zmlete s stroji najnovejše sestave, prekašajo vsako konkurenco po finosti, ki omogočijo z jako majhno množino pobarvati veliko površino, razpošilja po nizkih cenah

Adolf Hauptmann, Ljubljana

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firmeža, laka in steklarskega kleja, zaloga slikarskih in pisarskih predmetov. Ilustr. ceniki se dobe brezplačno.

Putniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesejivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Simetla
v Ljubljani Kolobovske ulice 28.
Kakovostni Pojasniti dajo se brezplačno.

200.000 jako močnih in lepih dreves

lepotilnih in drevorednih
zlasti lepih divjih kostanjev, kroglastih akacij, Kristovega trnja, javorjev, jesenov, hrastov; kos od 1 K naprej. Različna prekrasna žalobna drevesa, kos od 1-50 naprej. Milijon sadnih dreves vseh rabljivih in najbolj preizkušenih vrst. 100 visokodebelnih jablan po naši izbiri 50 K. 2 milijona divjakov jablan in hrušk, eno- in dveletnih, 1000 kosov od 10 K do 50 K.

Ilustrovani glavni katalog pošlje na zahtevo zastonj grofa Žige Batthyanyja graščinska uprava Csendlak pri Radgoni. 645 3-1

Na Viru pri Domžalah se odda v najem

gostilna in trgovina

Poizve se istotam v hiši št. 3 ali pa v Ljubljani, Marije Ter. cesta št. 1, v trgovini z železnino Fr. Stupica. 190 1

20 milijonov akacijevih sadik.

Enoletne sadike	1000 kosov
15 cm visoke, 1-2 mm debele	K 2-
15-50	3-7
50-80	4-10
80-120	6-12
Dveletne sadike	1000 kosov
50 cm visoke, 1-5 mm debele	K 14-
50-80	4-8
Triletna sadika	1000 kosov
50-100 cm visoke, 3-8 mm debele	K 22-
100-150	7-14
150-200	10-18
200-250	15-25

2- in 3 letne, presajene, 1000 kosov K 22-; 65-; 5 milijonov gledilij, 1-, 2- in 3-letne sadike, 1000 kosov K 6- do K 20-; 2- in 3-letne presajene, 1000 kosov K 22- do K 65-. 2 milijona divjakov jablan in hrušk, 1- in 2-letni, 100 kosov K 10- do K 50- kakor tudi vse drugo gozdno in grmovno, sadno, lepotilno in drevoredno drevje. Ilustr. glavni cenovnik na željo zastonj. Grofa Žige Batthyanyja graščinska uprava Csendlak pri Radgoni. 643 3-1

Milijon visokodebelnatih in poldebelnatih

sadnih dreves

Jabolka od 60 v naprej, liruške, orehi, domač kostanj, breskve, češnje marelice itd. od 1 K naprej. 200.000 kosov lepotilnih in drevorednih dreves, kos od 80 v naprej. 2 milijona lepotilnih grmov, 100 kosov od 15 K naprej, 20 milijonov akacij, 1000 kosov od 2 K do 65 K. 15 milijonov gozdnih sadik smrek, belega in črnega borovca, mecesna, hrasta itd. 1000 kosov od 3 K do 15 K. 2 milijona jablan in hrušk (divjakov) enoletnih in dveletnih, prve vrste, 1000 kosov od 10 K do 50 K. — Ilustrovan cenovnik zastonj in poštne prosto 614

Grofa Žige Batthyanyja

graščinska oprava Csendlag pri Radgoni.

Josip Kordin

Ljubljana, Pred škofijo št. 3

priloga svojo bogato zalogo vsakovrstnih

zanesljivih semen

kakor detelje, velikanske pese in korenja

za krmo, vseh vrst trav, travnišnice, je-

senske repe, solate, kuhinjskih zelišč in

metljskih semen po nizkih cenah.

Poštanim potom se izvršujejo na-

ročila točno in solidno.

256 12-1

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 registrovana zadruga z omejenim poroštvom Kongresni trg št. 19

- sprejema hranilne vloge vsak

- delavnik od 8. do 12. ure

po 4³/₄ 0

to je, daje za 200 kron

9 kron 50 vinar. na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama.

Najsigurnejša prilika za štedenje.

1955 Prelat A. Kalan l. r., predsednik.

Kanonik J. Sušnik l. r., podpredsednik.

2

Haročite pri

KATOLIŠKI BUKVARNI V LJUBLJANI:

ZADNJA KMEČKA VOJSKA,

ki je izšla kot 5. zvezek Ljudske knjižnice in katero oddajamo do konca meseca marca za znižano ceno K 1.—.

Dalje priporočamo poprej izdane zvezke LJUDSKE KNJIŽICE in sicer:

1. zvezek: **Znamenje štirih.** Londonska povest, 60 v.
2. zvezek: **Darovana.** Zgodovinska povest iz dobe slovanskih apostolov. 60 v.
3. zvezek: **I. Jernač Zmagovač.** Povest. (Sienkiewicz-Virant) — **II. Med plazovi.** Povest tirolskega gorskega župnika. 60 v.
4. zvezek: **Malo življenje.** Povest. (Dr. Fr. Detela) 1 K.
6. zvezek: **Gozdarjev sin.** Povest. (Fr. S. Finžgar) 20 v.
7. zvezek: **Prihajač.** Povest. (Dr. Fr. Detela) K — 90.

Izmed drugih knjig priporočamo:

VOJSKA NA DALJNEM VSHODU. Popis Rusko-japonske vojske leta 1904—05 z mnogimi podobami. Uredil Dr. Evgen Lampe. Broširano K 4'80, vez. K 6'—.

BEN-HUR. Roman iz časov Kristusovih. Spisal Ludvig Wallace. Cena vez. knjigi K 4'50. Lepšega berila in darila si ne moremo misliti kot Ben-Hurja; roman vzbuja in ohranja zavest lepote krščanstva in globoke misli njegove so velike vzgojilne vrednosti.

OČE NAŠ. Malavašič. Cena K 1'50, trdo vezana knjiga K 1'70. To lepo povest so slovenski časopisi že opetovano priporočali.

SLOVENSKI A. B. C. V PODOBAH. Cena K —'80, trdo vezan K 1'20. Prav lična in primerna knjižica za otroke do desetega leta z barvanimi podobami in mičnim besedilom za vsako črko abecede. Otrokom bo v pravo veselje in lahek pouk. Kdor želi, da se njegovi otroci hitro in lahko naučijo brati, naj jim kupi to knjigo.

Za društvene člane in razna društva, ki prirejajo gledal. predstave in pevske večere, priporočamo:

ZBIRKA LJUDSKIH IGER: I. snopič: Pravica se je izkazala. Burka v dveh dejanjih. Samo moške vloge. — Zamujeni vlak. Saloigra v petih prizorih. Samo moške vloge. — Lurška pastirica. Igrokaz v petih dejanjih. Samo ženske vloge. 80 v.

II. snopič: Vedeževalka. Gluma v enem dejanju. Samo moške vloge. — Kmet-Herod. Burka v dveh dejanjih. Samo moške vloge. — Župan šardamski. Veseloigra v treh dejanjih. Samo moške vloge. — Jeza nad petelinom in kes. Veseloigra v dveh dejanjih. Samo ženske vloge. 80 v.

III. snopič: Mlini pod zemljo. Igra v petih dejanjih. Samo moške vloge. — Sanje. Igra s petjem v petih dejanjih. Samo moške vloge. — Sv. Neža. Igrokaz v dveh dejanjih. Samo ženske vloge. 80 v.

IV. snopič: Doktor Vsezna in njegov sluga Štipko Tiček. Veseloigra v dveh dejanjih. Samo moške vloge. — Vaški skupuh. Igrokaz v treh dejanjih. Samo moške

vloge. — Novi zvon na Krtini. Igrokaz v dveh dejanjih. Samo moške vloge. — Zakleta soha v gostilni „pri zlati goski“. Predpustna burka v enem dejanju. Samo ženske vloge. 80 v.

5. in 6. snopič (skupno): Garcia Moreno. Zaloigra v petih dejanjih. Samo moške vloge. — Krčmar pri zvitem rogu. Burka v enem dejanju. Samo moške vloge. — Sv. Cita. Slika iz njenega življenja v treh dejanjih. Samo ženske vloge. — Kukavica — modra tica ali „Boj za doto“. Veseloigra v štirih dejanjih. Samo ženske vloge. — Pri gospodi. Saloigra v dveh dejanjih. Samo ženske vloge. — Črevljar. Veseloigra v treh dejanjih. Samo moške vloge. — Kmet in fotograf. Komičen prizor. — Kovačev študent. Burka. K 1'60.

7. in 8. snopič: Samo moške vloge: Sinovo maščevanje ali Spoštuj očeta. Igrokaz v treh dejanjih. — Za letovišče! Burka enodejanka. — Občinski tepček. Veseloigra v treh dejanjih. — Samo ženske vloge; Dve materi. Igrokaz s petjem v štirih dejanjih. — Nežka z Bleđa. Narodna igra v petih dejanjih. — Najdena hči. Igra v treh dejanjih. K 1'60.

9. snopič: Samo moške vloge: Na Betlehemske poljanah. Božična igra v treh dejanjih. — Kazen ne izostane. Igra v štirih dejanjih. Očetova kletev. — Samo ženske vloge: Čašica kave. Veseloigra enem dejanju. 80 v.

ANDREJ HOFER, tirolski junak. igra v petih dejanjih z naslovno sliko (Hoferjeva smrt) in obširnimi zgodovinskimi uvodom. Cena 80 v, 10 izvodov K 5'—, Ne samo uprizorjena na odru, temveč tudi kot poučno in kratkočasno berilo bo našla ta knjižica mnogo prijateljev.

ALJAŽ JAKOB, župnik na Dovjem. MEŠANI IN MOŠKI ZBORI:

I. zvezek: A. Mešani zbori: 1. Domovini, 2. Nevesti, 3. Ne zveni mi; B. Moški zbori: 4. Naša zvezda, 5. Ujetega ptička tožba, 6. Soči, 60 v.

II. zvezek: A. Mešani zbori: 1. Pri zibelki, 2. Cerkvica, 3. Ne tožim, 4. Oj planine, 5. Oj z Bogom ti planinski svet!; B. Moški zbori: 6. »Solskodomski« mladini, 7. Na Bregu, 60 v.

III. zvezek: A. Mešani zbori: 1. Psalm 118, 2. Ti veselo poj; B. Moški zbori: 3. Na dan, 4. Divna noč, 60 v.

IV. zvezek: A. Mešani zbori: Ujetega ptiča tožba; B. Moški zbori: 2. Zakipi duša, 3. Dneva nam pripelji žar, 4. Pri pogrebu, 60 v.

V. zvezek: A. Mešani zbori: 1. Job, 2. V mraku; B. Moški zbori: 3. Dneva nam pripelji žar, 4. Z vencem tem ovenčam glavo, 5. Triglav, 60 v.

VI. zvezek: A. Mešani zbori: 1. Opomin k veselju, 2. Sveta noč, B. Moški zbori: 3. Stražniki, 4. Hvalite Gospoda, Psalm 150, 5. Občutki, 6. Geslo, 60 v.

VII. zvezek: A. Mešani zbori: 1. Slavček, 2. Zaostali ptič, 3. Domorodna iskrica; B. Moški zbori: 4. Pri svatbi, 5. Pri mrtvaškem sprevedu, 6. Geslo, 60 v.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.